

pluszpontnál. Például mesélőként Törőcsik Marit látni is, hallani is jó; neki elhinnék bármikor, hogy nem színész, sőt hogy még be sincs kapcsolva a kamera. Szerencséjére a sztoriba nem kellett belebonyolódnia. Eperjes Károly is magasan kiemelkedik a filmből. A tapasztalt, bölcs Milfait messze jelentékenyebb alak Sobrinál. Csak azt kívánhatjuk Szarvas Attilának is, hogy dolgozzon néha jobb produkciókban. Amint az ő Sobrijában a női nézők találhatják meg speciálisan női számításukat, úgy a Bíró (a sztori szerint Répa) lányok szépsége is besorolható a film fő érdemei közé. Eljátszaniuk nemigen volt mit, ikerpárként így, együtt az összetéveszthetőség lenne a kézenfekvő szerepük, de csak a néző téveszti őket össze. Röviden: mintha rendezés helyett minden az entrópia uralkodna. A rendező (Novák Emil) mintha előre tudta volna, hogy rólunk, hálátlan nézőkről nem érdemes ennél jobb véleményt kialakítania.

KISS PÉTER

(*Megafilm*)

TATAI ERZSÉBET:

Művészettörténeti ismeretek

A vizuális kultúra, a művészettörténet hazai szakirodalmában igen kevés az olyan könyv, amely közérthe-

tően, világosan, ám mégis kimerítő szakmai alaposággal és a legújabb tudományos eredményeket figyelembe véve képes széles nyilvánosságot megszólítani, és a vizuális kultúrát, a képzőművészet légszélésebben értelmezett produktumait a művészetkedvelő közönség számára bemutatni. Az Enciklopédia Kiadó egyik újdonsága, Tatai Erzsébet *Művészettörténeti ismeretek* című, igen szép kiállítású, gazdagon illusztrált, remek tipográfiájú és átlátható, könnyen kezelhető struktúrájú könyve éppen az előbb hiányolt kiadványok – nem éppen hosszú – sorát gazdagítja.

Tatai Erzsébet könyvének egyik fő erénye, hogy szakít a művészettörténet-írás azon máig ható hagyományával, amely csak egy időrendi skálára felfűzve tudja áttekinteni a művészet egészét. A *Művészettörténeti ismeretek* című kötet ezzel szemben hat tematikus, ugyanakkor a hagyományos ágazati felosztást követő fejezetre osztva a témát, a fejezeteken belül olyan funkcionális megközelítést alkalmaz, amelyben „csak” rejtett időrend érvényesül, meghagyva azt a lehetőséget, hogy olyan új értelmezési szempontok jöjjenek létre, amelyeket nemcsak az elsődlegesnek szánt célközönség tagjai, tehát a közoktatásban tanuló diákok, hanem még a szakmabeliek is sikerrel hasznosíthatnak.

Az egyes fejezetek nem épülnek szorosan egymásra, mégis érdemes

követni a könyv vezérfonalát, hiszen a művészet általános ismertetőjegyeitől kiindulva, a legújabb képzőművészeti fejleményekig jutva valamennyi fontos állomást, ágazatot és szempontot bemutatja. Az első fejezet tehát általánosságban szól a művészetéről, a szerző tisztázza a kultúra és a művészet fogalmát, igen sikeresen csoportosítja a művészeteket, majd bemutatja a vizuális művészetek eredetét, a művészet (lehetséges) funkcióit, valamint azokat a tényezőket, amelyek meghatározzák a műalkotást. A második fejezetben a tárgyak világáról ír a szerző, a tárgyak gyakorlati, lelki, gazdasági, szociológiai és dokumentáris céljairól, valamint a tárgyak előállításáról, formáiról és a felületüket meghatározó díszítőművészetéről. A harmadik fejezetben az épület, az építészet kerül a szerző fókuszába: az építészet funkcióját, a természet és az emberi környezet viszonyát, a településeket és az építészeti kifejezőeszközöket mutatja be igen változatos képanyag segítségével.

A negyedik – súlyának megfelelő terjedelmű – fejezetben a kép átfogó bemutatására törekszik Tatai Erzsébet: áttekinti a kép keletkezését, majd a bekövetkező funkcióváltozásait, az írás és a kép viszonyát, a képi kifejezés eszközeit. Ezen a fejezeten belül is kiderül, mennyire jó a könyv felépítése, hiszen például a képi kifejezés eszközeinek tagolása is

igen jól áttekinthető, igen világosan határolódik el és értelmeződik a kompozíció, a szín, a kép tere, valamint a forma fogalma. Az ötödik fejezet lezárásaként a képkötésben alkalmazott technikák (például a rajz, a sokszorosítási eljárások, a festmény, a falfestés, mozaik) tartalmi vonatkozásait ismerhetjük meg. A képet taglaló fejezetet értelemszerűen a szoborról szóló rész követi, bemutatva a szobrászat lehetséges témáit, a forma és a kifejezési eszközök gazdagságát, a szobrász által használt anyagokat és technikákat. A hatodik, zárófejezetben a képzőművészet új jelenségeire tér ki a szerző, bemutatva az *assemblage*, az installáció, a *land art*, a *happening*, a performansz, az akció, a fotó, a videó, a számítógép nyújtotta lehetőségeket, a fluxus, a konceptualizmus művészeti hozzájárulását, az alkotói magatartást átalakító szemléletét. Tatai remek szerkesztői arányérzékét mutatja az is, hogy a korábbi fejezetek illusztrációihoz hasonlóan, a legújabb jelenségeket taglaló részben is megfelelő súllyal szerepelnek a kiváló nemzetközi alkotók mellett a magyar képzőművészek munkái.

A könyvet az iskolai munkát is alapvetően megkönnyítő függelékkel egészítette ki a szerző: a Kr. e. 30 000-től egészen napjainkig eljutó időrendi táblát a szakkifejezések magyarzata és egy művésznévmutató követi. A 288 oldalas könyv így

nemcsak élvezetes, tanulságos olvasmány, hanem egyben jól használható tankönyv is.

L. SIMON LÁSZLÓ

(*Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2002*)

GÉCZI JÁNOS:

Carmen figuratum

A roncsolás nagy művész, de csak egyike azoknak a destrukciós eljárásoknak, melyekben annyi múlt századi alkotó szeretett lubickolni. Roncsolni lehet szándékosan, emberi tudatossággal, de a természet is hasznos roncsoló lehet, ha az eredménybe valaki belelátja a művészetet. A kettő szinte egy és ugyanaz. A közönség számára nem perdöntő, hogy valaki egy talált plakátroncsolást emel be szerzői aláírásával a művészetbe, avagy ő maga készít egy műfaji tekintetben azonos műalkotást. Mindez csak az alkotó számára lényeges, hiszen választhat, miben leli örömét: a teremtésben vagy a rámutatásban?

Géczy János számára mindkettő megadatott, hiszen legújabb kötetének tanúsága szerint mindkét módszer iránt vonzalmat érez, bár polifón alkotói hajlamait nem azonos mértékben láttamoztatja a vizuális költeményeket prezentáló anyagban. Tulajdonképpen a történeti mélyré-

tegből, az antik líra formabontó példáiból indul ki, ám úgy gondolom, hogy itt nem a korabeli képversek tisztelete vagy inspiratív hatása a mérvadó, hanem inkább azé a világgé, amelyben létrejöhetnek. A középkori formaversek sem művészi értéküknél fogva oly jelentősek számára, hanem mert egy olyan kornak képezik szellemi hozadékát, amely egészében véve bámulatot és tiszteletet érdemel a jelenkor emberétől. Meglátásomat Géczy opusának egészére alapozom, amely legbensőbb szellemiségében és lelki kiterjedésében mutat erős vonzalmat az ó- és középkor civilizációja iránt. Tekintve, hogy Géczy író-költő ember, nem pedig polihisztor vagy posztmodern kultúrmenedzser, a legtermészetesebb dolog, hogy eredendően költészettani kötődéseit hangsúlyozza.

Az antik világ embere zárt körű szövöttekbe mintázta vonalírásból elrugaszzkodó formaverseit, a 20. század embere pedig a profán üzeneteket tartalmazó utcai plakátokat halmozta egymásra, hogy még inkább nyomatékosítsa világának kaotikus állapotát, vagy hogy kiutat keressen belőle. A múlt század negyvenes éveinek francia plakátszaggatói (*affiches lacérés*) mindenekelőtt az eldologiasult világ köznapi reklámüzeneteinek elvonttá tételével szálltak harcba az értékvesztett fogalmak megtisztításáért, az olasz Mimmo Rotella viszont a pop art látványos-